

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

SAN'ATSHUNOSLIK FAKULTETI

"MUSIQA TA'LIM" KAFEDRASI

MUSIQASHUNOSLIK TARIXI VA NAZARIYASI

O'QUV DASTURI

(2- kurs Magistr)

Bilim sohasi:
Ta'lim sohasi:
Ta'lim yo'nalishi:

100000-Ta'lim
110000-Ta'lim
70111301 -Musiqqa ta'limi va san'at
(Magistr)

(Fan/modul kodi) MTVN 1305	O'quv yili 2023/2024	Semestr 3	Kreditlar 5	
(Fan/modul turi) Majburiy	Ta'lim tili O'zbek	Kafedra nomi: Musiq	Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi	60	90	150
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad. "Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi" o'quv dasturida fanlarini o'qitishning maqsadi, vazifalari nazariy, seminar mashg'ulotlari, mustaqil ish mavzulari va mazmuni bayon qilinadi. Fanni o'qitish metod va shakllari tavsiya qilinadi. Fan mazmuni nazariy musiqashunoslik fanlarni nazariy va amaliy asoslari, oliy o'quv yurtida musiqiy ta'lim jarayonini tashkil etishning maqsadi va vasifalari, mazmuni, shakl va metodlari, texnologiyalari kabi masalalarni qamrab oladi.</p> <p>O'quv fanining vazifalari. Ushbu dastur musiqa psixologiyasi tarixi, musiqiy faoliyatning o'ziga xosligi, musiqachi shaxsi va ijodining "Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi", davriy musiqiy ijrochilikning ilmiy asoslari, musiqiy-ijodiy faoliyat qonuniyatlari, musiqa "Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi", asoslaridan zamonaviy modullarga erishish kabi masalalarni qamrab oladi.</p> <p>- musiqachi shaxsi va faoliyati rivojlanishining psixologik asoslari; musiqiy faoliyatda muloqotni tashkil qilish va rahbarlikning psixologik asoslari; musiqachi-Pedagogning musiqiy, ijodiy qobiliyatlari rivojlanishining psixologik qonuniyatlarini bilishi va qo'llash malakalariga ega bo'lishi;</p> <p>- "Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi"ga oid bilimlarni bilish va amaliy musiqiy-Pedagogik faoliyatda qo'llash; nazariya qonuniyatlariga oid bilimlarni musiqiy-targ'ibot va kontsert-ijro faoliyatini tashkil qilishda qo'llash tajribasi va ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mavzu: Ibtidoiy jamiyatga oid ijod shakllari va musiqa ijodiyoti kelib chiqishi. 2. Mavzu: Avesto davrida musiqiy ta'lim va tarbiya. Buyuk qushoniyalar davrining musiqiy san'ati. yashtlar maktabining faoliyatida xor ijrochiligi tasniflanishi. 3. Mavzu: Sharq manbashunosligining o'ziga xos musiqa fanining yaratilishiga asos 4. Bo'lgan sabablar va manbalar va namoyandalar (Al-Forobiy va Ibn-Sino nazariysi) 5. Mavzu: Sharq manbashunosligi. 12 maqom tasniflanishida falak burjlari. 6. Mavzu: An'anaviy musiqa ijodiyoti XII-XIX asrlar uslubiy ijrochilik turlarining shakllanishi va rivojlanishi. (Amir Temur va temuriylar davri harbiy va xalq ijrochilik uslublari). 7. Mavzu: Buxoro amirligida 9 (to'qqiz) tartibli ijrolar tamoyillari. 8. Mavzu: Shashmaqom tizimi. Buzruk, Rost, Navo, Dugoh, Segoh, Iroq. tasnifi buzruk maqomi tahlili. 9. Mavzu: Xorazm maqomlari turkumining uzil-kesil shakllanishiga doir asosiy manbalar. XIX asrda O'rta Osiyoda yaratilgan bayoz va kulliyotlarga izohlar. (Namoyandalarning faoliyati). «chertim yo'llari» va "Aytim yo'llari" tasniflanishi. 10. Mavzu: Farg'ona -Toshkent maqom yo'llari; maqomot tarixi. 11. Mavzu: Markaziy Osiyo mahalliy uslublari (O'zbekiston. Tojikiston. Turkmaniston va qisman Qozog'iston va Qirg'iziston mahalliy uslublari.). 			

13. *Mavzu: Zamonaviy Yevropa chalg'uchunosligi va ijodiy madaniyatida kompozitorlarning faoliyati.*
14. *Mavzu: XIX klassik kompozitorlar faoliyatida janrlar masalasi.*
15. *Mavzu: Estrada va Zamonaviy ijrochilikda tendensiyalar va sintezlarning gavdalanishi. H. Zakiyev faoliyati va zamonaviy kompozitorlarda janrlar asosasi. M. Bafoyev ijodi.*
16. *Mavzu: O'zbek musiqa tarixida zamonaviylik. Tendensiyalarning taqinlanishi.*

III. Seminlar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. *Mavzu: Milliy jamiyatga oid ijod shakllari va musiqa ijodiyoti kelib chiqishi.*
2. *Mavzu: Aycata davrida musiqiy ta'lim va tavsifa. Haysuk qashoniyat davrining musiqiy san'ati yashil maktabining faoliyatida xos ijrochilikni ta'riflashi.*
3. *Mavzu: Sharq madaniyatining o'ziga xos musiqa faolining yaratilishiga asos bo'lgan shahar va mahalla va namoyandalar (Al-Fotobiy va Ibn-Sino nazariyasi)*
4. *Mavzu: Sharq madaniyatining. 12 maqam ta'riflashida falsak burjlari.*
5. *Mavzu: An'anaviy musiqa ijodiyoti XII-XIX asrlar uslubiy ijrochilik turlarining shakllanishi va rivojlanishi. (Amir Temur va temuriylar davri harbiy va xalq ijrochilik uslublari)*
6. *Mavzu: Huzuro san'atida 9 (to'qqiz) tartibli ijrolar tamsiyillari.*
7. *Mavzu: Shashmaqam tizimi. Huzruk, Rent, Huro, Dugoh, Segoh, Iroq tasnifi buzruk maqami ta'limi.*
8. *Mavzu: Xorazm maqamlari turkumining uzil-kesil shakllanishiga doir asosiy manbalar. XIX asrda O'zga Osiyoda yaratilgan bayoz va kulliyatlarga izohlar. (Namoyandalarning faoliyati). uchastim yo'llari va "Aytim yo'llari" ta'riflashi.*
9. *Mavzu: Farg'ona - Toshkent maqam yo'llari, maqamot tarixi*
10. *Mavzu: Markaziy Osiyo mahalliy uslublari (O'zbekiston, Tojikiston, Turkmaniston va qisman Qozog'iston va Qirg'iziston mahalliy uslublari.)*
11. *Mavzu: Zamonaviy chalg'uchunoslik konsepsiyasi.*
12. *Mavzu: Yevropa chalg'uchunosligi va ijodiy madaniyatida kompozitorlarning faoliyati.*
13. *Mavzu: XIX klassik kompozitorlar faoliyatida janrlar masalasi*
14. *Mavzu: Estrada va Zamonaviy ijrochilikda tendensiyalar va sintezlarning gavdalanishi. H. Zakiyev faoliyati va zamonaviy kompozitorlarda janrlar asosasi. M. Bafoyev ijodi.*
15. *Mavzu: O'zbek musiqa tarixida zamonaviylik. Tendensiyalarning taqinlanishi.*

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

O'rganilayotgan fan bo'yicha magistrarga mustaqil ishni tashkil etish uchun quyidagi ish shakllari tavsiya qilinadi:

- darilik va o'qov qo'llanmalaridagi tegishli bo'lim va mavzular konspektini tuzish;
- faolning berilgan bo'limi bo'yicha maxsus adabiyotlar bilan ishlash;
- ma'ruzaning ma'lum bo'limi uchun tarqatilgan material bilan tanishuv;
- musiqiy materialni o'rganish va ta'lim qilish;
- ta'lim qilinayotgan musiqiy asarlardan namunalar ijro etish;
- ijodiy va musammoti mustaqil vazifalarni bajarish;
- masofali o'qish;

1 Musiqashunoslik fan sifatida

2 Musiqashunoslik tarixi

3 Etnomusiqashunoslik

4 XX asrda nazariy musiqashunoslik

5 XX asrda tarixiy musiqashunoslik

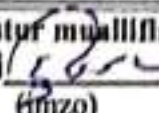
6. O'zbekistonda musiqashunoslik
7. Temuriylar davri musiqa madaniyati bo'yicha asosiy manbalar. Xoja Abdulqodir Ma'rifiy (1363 - 1434) va boshqalar.
  8. Alisher Navoiy davrida va uning rahnamoligida yaratilgan musiqiy-nazariy risolalar ularning hozirgi zamon sharhlari. A. Jomiyning «Risolai musiqiy» asari.
  9. Najmiddin Kavkabi (XVI asr) va Darvesh Ali Changiy (XVII asr) musiqiy risolalari.
  10. Buxoroda Shashmaqom turkumining uzil-kesil shakllanishiga doir ishonchli manbalar.
  11. Xorazm maqomlari turkumining uzil-kesil shakllanishiga doir asosiy manbalar.
  12. XIX asrda O'rta Osiyoda yaratilgan bayoz va kulliyotlarga izohlar. Ularning mavjudligida manba sifatida qo'llanilishi.
  13. Manbahunos namoyandalari
  14. Kasbiy musiqa
  15. Maqomlar tarixidan
  16. Abu Nasr Forobiy va Ibn Sinoning buyuk xizmatlari (Usullar moduloti nazariyalari misollar keltirish)
  17. An'anaviy musiqa tushunchasi
  18. O'zbek musiqiy folklori (mahalliy uslublarning bir-birovi bilan xududiy o'xshashlik farqiyatini yoritish, amaliy ijroda asoslab berish, tavsiflash)
  19. O'zbek marosim musiqasi
  20. O'zbek mumtoz musiqasi (maqom doyra usullarini o'rganish va tavsiflash)
  21. O'n ikki maqom tizimi
  22. Shashmaqom tizimi
  23. Mushkilot bo'limi (cholg'u ijrochiligi yo'nalishi)
  24. Nasr bo'limi (Ashula ijrochiligi yo'nalishi sarahbor usulini ijro etish)
  25. Buzruk maqomi (tasnifi Buzruk maqomini tahlil qilish, doyra usulini ijro etish)
  26. Navo maqomi (Muxammas doyra usulini ijro etish)
  27. Dugoh maqomi (Saqiy doyra usulini ijro etish)
  28. Segoh maqomi (talqin va chapandoz doyra usulini ijro etish)
  29. Iroq maqomi (soqiy nomalar va ufarlarni ijro etish va tahlil qilish)
  30. Maqom ijrochiligi an'analari
  31. Xorazm maqomlari
  32. Xorazm maqomlarining «chertim yo'llari» (Suvoralari doyra usulini ijro etish)
  33. Xorazm maqomlarining «aytim yo'llari» (Tani maqom ijrochiligi tasniflanishi va tavsifi)
  34. Farg'ona-Toshkent maqom yo'llari
  35. Farg'ona-Toshkent maqom cholg'u yo'llari
  36. Farg'ona-Toshkent maqom ashula yo'llari
  37. Yangi davr maqom ijrochiligi an'analari
  38. Qadimiy davr
  39. Sharq manbahunosligi
  40. Abu Abdullo Xorazmiy (X asr) va uning "Ilmlar kaliti" qomusiy asari.
  41. Ixvonus- Safo musiqiy risolalari.
  42. Abul Faraj Isfahoniy (897-967) va uning mashhur "Qo'shiqlar kitobi". Asosiy mazmuni va ahamiyati.
  43. Safiuddin Urmaviy (1216-1294), Qutbiddin Sheroziy (1236-1310), Mahmud Amuliy (vafot 1349) musiqaga doir ilmiy risolalari.

3. V. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Talaba bilishi kerak:

Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi. "fanini o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan, hamda o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruzalar matni, tarqatiluvchi material, elektron o'quv materiallari, audio yozuvlaridan foydalanishni bilishi va ulardan

	<p>foydalana olinishi; (ko'nikma)</p> <ul style="list-style-type: none"> • mazkur fandan musiqa-shunoslik tamoyillarini puxta o'rganish, davlatlardagi milliy va mahalliy uslublarini xilma-xil shakl va xarakterdagi rang-barang an'anaviy va zamonaviy musiqa janrlarini, cholg'u va vocal uslublari bilan taniish, taftil, tavsif, izohlash va konpektlashirish, slaydlar tuzish va o'z pedagogik faoliyatida ulardan samarali foydalana olinish malakalariga ega bo'lishi kerak. 																																																
4.	<p align="center">VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruza; • keyf-stadi; • individual loyihalar; • taqdimotlar qilish; • guruhlarda ishtirok; • jamoa bo'lib ishtirok va himoya qilish; • "BBB", "Tarzi", "SWOT-tahil", "Sinkveyn", "FSMU", o'yin, musohaqa. 																																																
5.	<p align="center">VII. Kreditlarni olinish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, taftil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil muhokada yuritish, joriy va oxirgi nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish.</p>																																																
6.	<p align="center">VIII. Asosiy Adabiyotlar:</p> <table border="1"> <tr> <td>"Musiqqa tarixi"</td> <td></td> <td>B.X. Madrim</td> </tr> <tr> <td>"Jaxon musiqa tarixi"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>R.Tasunova G.Ta</td> </tr> <tr> <td>"Musika ensiklopediya"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>G.V.Koldas</td> </tr> <tr> <td>"Estrada va ommaviy tomoshalar tarixi"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>M.Umarov</td> </tr> <tr> <td>"Musiqqa tarixi 1-qism"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>Saidiy Said</td> </tr> <tr> <td>"Jaxon musiqa tarixi"</td> <td>Darilik</td> <td>Saidiy Said</td> </tr> <tr> <td>"Fortopiano va estrada klavesh cholg'ulari tarixi"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>Saidiy Said</td> </tr> <tr> <td>"Musiqqa tarixi" 2-qism</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>Saidiy Said</td> </tr> <tr> <td>"Markaziy Osiyo madaniyati tarixi urma zarfli cholg'ular"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>Saidiy Said</td> </tr> <tr> <td></td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td></td> </tr> <tr> <td>"Musiqaning elementar nazariyasi"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>O.Raximov</td> </tr> <tr> <td>"Musiqaning elementar nazariyasi" Germaniya</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>G.Ibragimova, L.A. M.X.Xodjaeva, F.</td> </tr> <tr> <td>"Musiqqa nazariyasi (sillobiy)"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>SH.Jalilov</td> </tr> <tr> <td>"Musiqaning elementar nazariyasi bo'yicha mashq va vazifalar to'plami"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>O.Raximov</td> </tr> <tr> <td>"Musiqqa lug'ati"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>I.Akhmedov</td> </tr> <tr> <td>"O'zbek xalq cholg'ularida ijrochilik tarixi"</td> <td>O'quv qo'llanma</td> <td>A.Odilov</td> </tr> </table>	"Musiqqa tarixi"		B.X. Madrim	"Jaxon musiqa tarixi"	O'quv qo'llanma	R.Tasunova G.Ta	"Musika ensiklopediya"	O'quv qo'llanma	G.V.Koldas	"Estrada va ommaviy tomoshalar tarixi"	O'quv qo'llanma	M.Umarov	"Musiqqa tarixi 1-qism"	O'quv qo'llanma	Saidiy Said	"Jaxon musiqa tarixi"	Darilik	Saidiy Said	"Fortopiano va estrada klavesh cholg'ulari tarixi"	O'quv qo'llanma	Saidiy Said	"Musiqqa tarixi" 2-qism	O'quv qo'llanma	Saidiy Said	"Markaziy Osiyo madaniyati tarixi urma zarfli cholg'ular"	O'quv qo'llanma	Saidiy Said		O'quv qo'llanma		"Musiqaning elementar nazariyasi"	O'quv qo'llanma	O.Raximov	"Musiqaning elementar nazariyasi" Germaniya	O'quv qo'llanma	G.Ibragimova, L.A. M.X.Xodjaeva, F.	"Musiqqa nazariyasi (sillobiy)"	O'quv qo'llanma	SH.Jalilov	"Musiqaning elementar nazariyasi bo'yicha mashq va vazifalar to'plami"	O'quv qo'llanma	O.Raximov	"Musiqqa lug'ati"	O'quv qo'llanma	I.Akhmedov	"O'zbek xalq cholg'ularida ijrochilik tarixi"	O'quv qo'llanma	A.Odilov
"Musiqqa tarixi"		B.X. Madrim																																															
"Jaxon musiqa tarixi"	O'quv qo'llanma	R.Tasunova G.Ta																																															
"Musika ensiklopediya"	O'quv qo'llanma	G.V.Koldas																																															
"Estrada va ommaviy tomoshalar tarixi"	O'quv qo'llanma	M.Umarov																																															
"Musiqqa tarixi 1-qism"	O'quv qo'llanma	Saidiy Said																																															
"Jaxon musiqa tarixi"	Darilik	Saidiy Said																																															
"Fortopiano va estrada klavesh cholg'ulari tarixi"	O'quv qo'llanma	Saidiy Said																																															
"Musiqqa tarixi" 2-qism	O'quv qo'llanma	Saidiy Said																																															
"Markaziy Osiyo madaniyati tarixi urma zarfli cholg'ular"	O'quv qo'llanma	Saidiy Said																																															
	O'quv qo'llanma																																																
"Musiqaning elementar nazariyasi"	O'quv qo'llanma	O.Raximov																																															
"Musiqaning elementar nazariyasi" Germaniya	O'quv qo'llanma	G.Ibragimova, L.A. M.X.Xodjaeva, F.																																															
"Musiqqa nazariyasi (sillobiy)"	O'quv qo'llanma	SH.Jalilov																																															
"Musiqaning elementar nazariyasi bo'yicha mashq va vazifalar to'plami"	O'quv qo'llanma	O.Raximov																																															
"Musiqqa lug'ati"	O'quv qo'llanma	I.Akhmedov																																															
"O'zbek xalq cholg'ularida ijrochilik tarixi"	O'quv qo'llanma	A.Odilov																																															
	<p align="center">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1.Кароматова Ф. Узбек халк музыка мероси (интервью в среде) Ташкент. 1985 г. 2.Иброҳимова О.А. «Узбек халк музыка келди» (методик тавсиялар 1-курс), Ташкент, 1994 г.</p> <p align="center">Azbonat manbalar:</p> <p>1. www.tdru.uz</p>																																																

	2. www.Zionet.uz
7.	Navoiy davlat pedagogika instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2023 yil " _____ " _____ dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun mas'ullar va dastur mualliflari: Musiqqa ta'limi kafedrasini o'qituvchisi Saidiy S.B. professor, s.f.n. (imzo) (ismi, familiyasi)
9.	Taqrizchilar: Yuldoyev Umidjon Yuldoshevich, TDPU "Musiqqa nazariyasi va metodikasi" kafedrasini dotsent v.b. Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). E.M. Fayzullayev, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent. JizDU F.G. Gaybullayevich, f.f.d (PhD), dotsent, BuxDU

Kafedra modiri

(imzo)

B.N. Umurzoqov

(ismi, familiyasi)

№ 25.458.0

